

„Határozati javaslat. A nem állami elemi népiskolák jogviszonyairól és a községi és felekezeti néptanítók járandóságairól szóló törvényjavaslat a napirendről levétetik, s utasítatik a kormány, hogy az egyes egyházak törvényes képviselőinek meghallgatása után egy újabb törvényjavaslatot terjesszen be, mely szerint: a nem állami népiskolák tanítóinak illetményei, amennyiben ezeket az iskolafenntartók törvényes mérvben kiszolgáltattani nem képesek, állami hozzájárulással fognak kiegészítettetni, éspedig az egyházak által fenntartott iskolák tanítói illetményeinek kiszolgáltathatása céljából szükséges, az egyházi hatóságok közreműködésével megállapítandó állami hozzájárulás összege a közoktatásügyi költségvetés terhére fog évenként az illető egyházak rendelkezésére bocsátatni az egyházi autonómiák sérelme nélkül.” (*Helyeslés a középén.*)

G

1907 ápr. 8

Vajda Sándor és nemzetiségi képviselőtársai határozati javaslata „a nem állami népiskolák jogviszonyairól” stb. törvényjavaslat (későbbi „lex Apponyi”) tárgyalásakor

Képv. Jkvei, 1906, I. 750. l., 134. ülés, 2750. sz.

Következett napirend szerint „a nem állami elemi népiskolák jogviszonyairól, a községi és hitfelekezeti néptanítók járandóságairól” szóló törvényjavaslat tárgyalásának folytatása és az ezzel kapcsolatos kérvények tárgyalása, melyhez felszólal Vajda Sándor, s beszéde végén betejeszti a következő határozati javaslatot:

„Tekintettel arra, hogy a tárgyalás alatt levő, „a nem állami elemi népiskolák jogviszonyairól és a községi és felekezeti néptanítók járandóságairól” szóló törvényjavaslat az ország alaptörvényeinek legnagyobb részét s különösen azok sarkalatos intézkedéseit hatályon kívül helyezi, ezen törvényjavaslat elfogadása esetén utasítja a Ház a vallás- és közoktatásügyi minisztert egy oly törvényjavaslat elkészítésére és betejesztésére, melyben tüzetesen jelöltessenek meg az ország alaptörvényeinek még nem abrogált intézkedései.”

Dr. Vajda Sándor s.k., Polit Mihály s.k., Dr. Mihali Tivadar s.k., Maniu Gyula s.k., Damián Vazul s.k., Dr. Popp István s.k., Dr. Ivánka Milán s.k., Goldis László s.k., Dr. Musitzky Döme s.k., Dr. Manojlovits János s.k.

H

1907 ápr. 9

Pop Cs. István felszólalása a nem állami népiskolák jogviszonyairól és a községi és hitfelekezeti néptanítók járandóságairól szóló törvényjavaslat általános vitájában

Képv. Napló, 1906, VIII. 132—133. l.

Beszéde előbbi részében Pop Csicso István annak a véleményének ad kifejezést, hogy az egykorú „kritikus és nehéz viszonyok” között nem volt helyén való a törvényjavaslatot betejeszteni és a körülötte örvénylő nemzetiségi vitát elindítani. Apponyi törvényjavaslata törést, nyílt szakítást jelent minden eddigi — a nemzetiségi iskolaugye, egyházi-iskolai önkormányzata, művelődési érdekei szemszögéből pozitívumot tartalmazó — törvénnyel szemben: nyílt szakítást az 1861. és 1868. évi országgyűlés szellemével, közfelfogásával. Súlyosan elhibáztak és keresztülvihetetlennek tartja a törvényjavaslat határidős tanítási nyelvi előírásait, akárcsak a végrehajthatatlan előírások biztosítását szolgáló jogalap nélküli fegyelmi rendszert. „Kérdelem, t. Ház — mondotta ezután — kell-e nagyobb igazságtalanság, mint az, hogy ha a törvényben körvonalozott fegyelmi vétségekért egy tanítót megfosztanak állásától, akkor magát az iskolát is becsukják?” (Képv. Napló, 1906, VIII. 129. l.) Különösen helytelen és retrográd fegyelmi határozat az, hogy „az elmozdított tanító egyúttal eltiltható öt évre attól, hogy állást kapjon.” (Uo. 131. l.)

... T. képviselőház! Igazi aggodalommal olvastam ezt a törvényjavaslatot. Bevallom őszintén, hogy mint gr. Apponyi szellemének termékét elfogadom, elfogadom, hogy gr. Apponyi szelleme van benne; azonban annyira körmönfont egyes intézkedéseiben, hogy azt csak egy rossz fiskális csinálhatta. Mert én megértem, ha azt mondja kategorice, hogy ott, ahol én állítok iskolát, ott néked, hitközségnek nincs jogod felállítani, ahol én néked azt megtiltom, vagy ahol